

Paramedik Öğrencilerinin Profesyonellik Algı ve Tutumları Üzerine Bir İnceleme

An Investigation into Paramedic Students' Perceptions and Attitudes Regarding Professionalism

 Naciye KAYA¹, Yusuf Hüseyin ÇAKALOĞLU²

¹Balıkesir Üniversitesi, Tıbbi Hizmetler ve Teknikler Bölümü, İlk ve Acil Yardım Programı, Balıkesir, Türkiye, Naciye.ercan@balikesir.edu.tr (Sorumlu Yazar)

²Balıkesir Üniversitesi, Tıbbi Hizmetler ve Teknikler Bölümü, İlk ve Acil Yardım Programı, Balıkesir, Türkiye, cakalogluyusufhuseyin@gmail.com

Geliş tarihi/Received: 15.08.2025

Kabul tarihi/Accepted: 18.09.2025

Yayın tarihi/Online published: 31.12.2025

DOI: 10.54862/pashid.1761852

ÖZET

Araştırma, paramedik öğrencilerinin mesleki profesyonellik algı ve tutumlarını belirlemek amacıyla tanımlayıcı ve kesitsel tasarımda, bir üniversitede eğitim görmekte olan ilk ve acil yardım programı öğrencileri üzerinde yürütülmüştür. Veriler “Sosyodemografik tanımlama formu” ve “Paramedik öğrencileri ve acil tıp teknisyenleri: mesleki profesyonellik ölçeği” kullanılarak toplanmıştır. Ölçeğin güvenirliği Cronbach’s Alpha katsayısı 0,920 olarak bulunmuştur. Araştırmaya katılan 113 öğrencinin ölçek toplam puan ortalaması 161,45±19,84’tür. Alt boyut puan ortalamaları; profesyonel kimlik ve özsaygı 33,98±4,97, öğrenme yönelimi 16,53±3,80, organizasyonel ve profesyonel bakım 15,60±2,98, halk tarafından değerli hissedilmek 13,08±3,92, uygun davranışlar 12,70±3,45 ve proaktif-profesyonel davranışlar 10,94±2,24 olarak belirlenmiştir. Paramedik öğrencilerinin mesleki profesyonellik algı ve tutumlarının genel olarak iyi düzeyde olduğu ve profesyonel kimlik, özsaygı, öğrenme yönelimi, organizasyonel ve profesyonel bakım, halk tarafından değerli hissedilme, uygun davranışlar ile proaktif-profesyonel davranışlar boyutlarında puan ortalamalarının olumlu olduğu belirlenmiştir. Bu bulgular, paramedik eğitim programlarında profesyonellik gelişimini destekleyecek stratejilerin önemini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Profesyonellik, algı, tutum, paramedik

ABSTRACT

The study was conducted using a descriptive and cross-sectional design on students enrolled in the first aid and emergency care program at a university to determine paramedic students' perceptions and attitudes toward professional competence. Data were collected using a “sociodemographic identification form” and the “Paramedic Students and Emergency Medical Technicians: Professionalism Scale.” The reliability of the scale was found to be 0.920 using Cronbach's Alpha coefficient. The mean total scale score for the 113 students participating in the study was 161.45±19.84. The mean subscale scores were: professional identity and self-esteem 33.98±4.97, learning orientation 16.53±3.80, organizational and professional care 15.60±2.98, feeling valued by the public 13.08±3.92, appropriate behaviors 12.70±3.45, and proactive-professional behaviors 10.94±2.24. It was determined that paramedic students' perceptions and attitudes toward professional professionalism were generally at a good level and that the mean scores for professional identity, self-esteem, learning orientation, organizational and professional care, feeling valued by the public, appropriate behaviors, and proactive-professional behaviors were positive. These findings highlight the importance of strategies that support the development of professionalism in paramedic education programs.

Keywords: Professionalism, perception, attitude, paramedic

GİRİŞ

Paramedikler, hastane öncesi acil sağlık hizmetlerinde kritik bir rol üstlenen sağlık profesyonelleridir (Strandås vd., 2024). Yaşam zincirinin anahtar unsuru olarak, acil durumda ilk müdahaleyi gerçekleştirir, hasta veya yaralıyı güvenli biçimde transport eder ve bakım sürecini sağlık ekibine eksiksiz şekilde devrederler. Bu çok yönlü görev tanımı, paramediklerde yüksek düzeyde profesyonellik, sorumluluk bilinci ve etik tutum gerektirir. Mesleki profesyonellik; bireyden beklenen bilgi, beceri ve tutumların bütünleşmiş bir şekilde mesleki uygulamaya yansıtılması olarak tanımlanmakta (Adıgüzel, Tanrıverdi, & Sönmez Özkan, 2011) ve birçok uluslararası paramedik müfredatında temel bir gereklilik olarak yer almaktadır. Güvenli, etkili ve hasta odaklı bakımın sağlanmasında kritik bir unsur olarak kabul edilen profesyonellik, paramediklerin mesleki görevlerini etik ve güvenli şekilde yerine getirebilmesi için büyük önem taşır (Bowen, Williams, & Stanke, 2017). Paramedik öğrencileri mesleğe hazırlık sürecinde profesyonel rol ve kimlik geliştirme açısından kritik bir dönemden geçmektedir. Bu nedenle, öğrencilerin mesleki profesyonellik algı ve tutumlarının değerlendirilmesi hem eğitim süreçlerinin iyileştirilmesi hem de sağlık hizmeti sunum kalitesinin artırılması açısından önemlidir (Knox, Brand, & Sweeney, 2023).

Literatürde, sağlık profesyonellerinin mesleki profesyonellik düzeylerinin eğitim programları, klinik deneyimler ve sosyodemografik faktörlerden etkilendiği belirtilmektedir (Cruess & Cruess, 2006; Wilkinson, Wade, & Knock, 2009; Wynne vd., 2024). Paramedik öğrencilerinde ise bu konuya yönelik çalışmalar sınırlı sayıda bulunmakta olup, özellikle Türkiye’de bu konuda veri eksikliği göze çarpmaktadır. Bu bağlamda yapılan araştırmalar,

paramedik öğrencilerinin mesleki profesyonelliğe ilişkin algı ve tutumlarının ortaya konulmasını ve iyileştirici stratejilerin geliştirilmesini gerekli kılmaktadır. Ülkemizde ilk ve acil yardım programı öğrencileriyle yapılan çalışmalara bakıldığında, genellikle öğrencilerin klinik beceri yeterlilikleri, stres düzeyleri, akademik başarıları veya iletişim becerileri gibi konuların ele alındığı, ancak mesleki profesyonellik algısı ve tutumlarına odaklanan çalışmaların sınırlı sayıda olduğu görülmektedir (Gökçay, 2024; Gürbüz, Yetiş, & Çırak, 2019; Kılıç Güner, Akbaba, Yılmaz Karabulutlu, & Öztürk, 2023; Yıldırım, 2017). Bu çalışma, paramedik öğrencilerinin mesleki profesyonellik algı ve tutumlarını belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın evrenini bir üniversitede eğitim görmekte olan ilk ve acil yardım programı öğrencileri oluşturmaktadır.

Ülkemizde farklı sağlık meslek gruplarında mesleki profesyonellik düzeyini değerlendirmeye yönelik çeşitli ölçekler bulunmasına rağmen, paramediklere özgü ölçüm araçları oldukça sınırlıdır. Bu bağlamda, “Paramedik Öğrencileri ve Acil Tıp Teknisyenleri: Mesleki Profesyonellik Ölçeği”, paramedik öğrenci grubuna yönelik olarak geliştirilmiş ve geçerlilik-güvenirlilik çalışması 2024 yılında tamamlanmış ilk özgün Türkçe ölçektir. Bu araştırma, söz konusu ölçeğin kullanıldığı ilk uygulamalı çalışma olma özelliği taşımakta ve literatüre önemli katkılar sunmaktadır. Elde edilecek bulgular, paramedik öğrencilerinin mesleki profesyonellik algı ve tutumlarının daha iyi anlaşılmasına, eğitim süreçlerinin geliştirilmesine ve sağlık hizmetlerinin niteliğinin artırılmasına yönelik stratejilerin belirlenmesine zemin hazırlayacaktır.

MATERYAL VE METOT

Araştırmanın Türü: Araştırma, paramedik öğrencilerinin mesleki profesyonellik algı ve tutumlarını değerlendirmek amacıyla Google Formlar aracılığıyla çevrim içi ortamda toplanmış olup, kesitsel, tanımlayıcı ve çözümleyici nitelikte bir çalışmadır.

Araştırma Evreni ve Örneklemi: Araştırmanın evrenini, 2024–2025 eğitim-öğretim yılında bir devlet üniversitesinin Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu İlk ve Acil Yardım Programı'nda öğrenim gören birinci ve ikinci sınıf öğrencileri oluşturmuştur. Örneklem seçiminde herhangi bir örnekleme yöntemi kullanılmamış; tüm evrene ulaşılması hedeflenmiştir. Gönüllü katılım esasına dayalı olarak 113 öğrenci araştırmanın örneklemini oluşturmuştur.

Veri Toplama Araçları

Veriler, Google Formlar aracılığıyla çevrim içi ortamda toplanmıştır. Araştırmada iki veri toplama aracı kullanılmıştır:

Sosyodemografik Tanılama Formu: Araştırmacılar tarafından literatür doğrultusunda geliştirilen form, öğrencilerin yaş, cinsiyet, sınıf, medeni durum, çalışma durumu ve mezun olunan lise türü gibi tanıtıcı bilgilerini içermektedir.

Paramedik Öğrencileri ve Acil Tıp Teknisyenleri: Mesleki Profesyonellik Ölçeği: Bu ölçek, Carter ve arkadaşları tarafından paramedikler, paramedik öğrencileri ve 38 acil tıp teknisyenlerinde profesyonelliği çok boyutlu olarak ölçmek amacıyla 2015 yılında geliştirilmiştir. Paramedik mesleğinde profesyonellik düzeyini ölçmek amacıyla geliştirilmiş ve Türkçe geçerlik-güvenirliliği 2024 yılında yapılmış 44 maddelik bir ölçektir (Kaba &

Şaylıgil, 2024). Ölçek, profesyonel kimlik ve özsaygı, öğrenme yönelimi, organizasyonel ve profesyonel bakım, halk tarafından değerli hissedilmek, uygun davranışlar ile proaktif ve profesyonel davranışlar olmak üzere altı alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin Cronbach's Alpha güvenirlik katsayısı 0,748 olarak bulunmuştur.

Verilerin Değerlendirilmesi

Toplanan veriler SPSS 25.0 (Statistical Package for the Social Sciences) programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistiklerin yanı sıra gruplar arası karşılaştırmalar için uygun parametrik ve non-parametrik testler (bağımsız gruplarda t-testi, ANOVA veya Mann-Whitney U testi) kullanılmıştır. Anlamlılık düzeyi $p<0,05$ olarak kabul edilmiştir. Etki büyüklüğü hesaplamaları da gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın Etik Boyutu

Araştırmanın yürütülebilmesi için Balıkesir Üniversitesi Sağlık Bilimleri Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu'ndan 16.05.2025 tarihinde (Karar No: 2025/211) etik kurul onayı alınmıştır. Araştırmaya katılan tüm öğrencilere çalışmanın amacı açıklanmış, gönüllü onamları alınarak Helsinki Bildirgesi'ne uygun şekilde veri toplanmıştır.

BULGULAR

Çalışmaya katılan öğrencilerin yaş ortalaması $20,85 \pm 1,39$ 'dur. Çalışmaya katılan öğrencilerin %52,2'si 21 yaş ve üstü, %77,0'ı kadın ve %97,3'ünün medeni durumu bekarıdır. Öğrencilerin %77,0'ı 2. Sınıf ve %26,5'i sağlık meslek lisesinden mezundur. Katılımcıların %97,3'ü çalışmamaktadır (Tablo 2).

Paramedik, paramedik öğrencileri ve acil tıp teknisyenleri: mesleki profesyonellik ölçeği alt boyut puan ortalamalarına bakıldığında; profesyonel kimlik ve özsaygı alt boyut puan

ortalaması $33,98 \pm 4,97$, öğrenme yönelimi alt boyut puan ortalaması $16,53 \pm 3,80$, organizasyonel ve profesyonel bakım alt boyut puan ortalaması $15,60 \pm 2,98$, halk tarafından değerli hissedilmek alt boyut puan ortalaması $13,08 \pm 3,92$, uygun davranışlar alt boyut puan ortalaması $12,70 \pm 3,45$ ve Proaktif ve profesyonel davranışlar alt boyut puan ortalaması $10,94 \pm 2,24$ olarak bulunmuştur. Ölçek ve alt boyutlarımızın Cronbach Alpha değerleri 0,812 ve 0,956 aralığında değişmektedir (Tablo 1).

Tablo 2. Öğrencilerin, sosyodemografik ve mesleki özellikleri

Sosyodemografik ve mesleki özellikleri	
Yaş X±Ss (Min;Max)	20,85±1,39 (18;26)
Sosyo demografik ve mesleki özellikleri	n (%)*
Yaş	
20 yaş ve altı	54 (47,8)
21 yaş ve üstü	59 (52,2)
Cinsiyet	
Kadın	87 (77,0)
Erkek	26 (23,0)
Medeni durum	
Bekar	110 (97,3)
Evli	3 (2,7)
Sınıf	
1. Sınıf	26 (23,0)
2. Sınıf	87 (77,0)
Mezun olduğu lise	
Sağlık meslek lisesi	30 (26,5)
Diğer liseler	83 (73,5)
Çalışma durumu	
Evet	3 (2,7)
Hayır	110 (97,3)
Toplam	113 (100,0)

X = Ortalama, Ss = Standart sapma, * Sütun yüzdesi

Çalışmaya katılan öğrencilerin ölçek toplam puan ortalaması ile bağımsız değişkenlerimizi karşılaştırdığımızda; çalışanların puan ortalaması (100,83) çalışmayanlara (55,80) göre yüksektir. Bu

farklılık istatistiksel olarak anlamlıdır ($p=0,019$). Bu farklılığın etki büyüklüğü 0,22 olarak hesaplanmıştır. Çalışanlar ve çalışmayanlar arasındaki farkın etki büyüklüğü orta düzeydedir (Tablo 2).

Ölçek toplam puan ortalaması ile diğer değişkenlerin karşılaştırılmasına baktığımızda; 21 yaş üstü olanların, erkeklerin, bekar olanların, 1. sınıfta olanların ve diğer liselerden mezun

olanların puan ortalamaları yüksek bulunmuştur. Ama aralarındaki farklar istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p>0,05$) (Tablo 2).

Tablo 4. Ölçek toplam puan ortalaması ile bağımsız değişkenlerin karşılaştırılması

Değişkenler	n (113)	X±Ss	Sıra Ortalaması	Z	MWU	p	r
Yaş							
20 yaş ve altı	54	160,44±23,20	56,40	-0,187	1560,50	0,852	
21 yaş ve üstü	59	162,37±16,32	57,55				
Cinsiyet							
Kadın	87	160,78±16,33	55,02	-1,177	958,50	0,239	
Erkek	26	163,69±28,97	63,63				
Medeni durum							
Bekar	110	161,63±20,01	57,45	-0,893	115,00	0,372	
Evli	3	154,66±12,09	40,33				
Sınıf							
1. Sınıf	26	161,80±17,39	57,96	-0,171	1106,00	0,865	
2. Sınıf	87	161,34±20,61	56,71				
Mezun olduğu lise							
Sağlık meslek lisesi	30	160,86±15,44	55,47	-0,299	1199,00	0,765	
Diğer liseler	83	161,66±21,29	57,55				
Çalışma durumu							
Evet	3	186,00±10,14	100,83	-2,349	33,50	0,019	0,22
Hayır	110	160,78±19,63	55,80				

X = Ortalama, Ss = Standart sapma, MWU=Mann-Whitney U testi, r=etki büyüklüğü kat sayısı

Öğrencilerin halk tarafından değerli hissedilmek alt boyut puanı ile bağımsız değişkenlerin karşılaştırılmasında; çalışan puan ortalaması (18,66±2,30), çalışmayanlara (12,93±3,85) göre anlamlı olarak yüksek bulunmuştur ($p=0,012$). Bu farklılığın etki büyüklüğü 1,49 olarak hesaplanmıştır. Çalışanlar ve çalışmayanlar arasındaki farkın etki büyüklüğü yüksek düzeydedir (Tablo 3). Öğrencilerin halk tarafından değerli hissedilmek alt boyut puanı ile diğer değişkenlerin karşılaştırılmasına baktığımızda; 21 yaş üstü olanların, erkeklerin, bekar olanların, 2. sınıfta olanların ve diğer liselerden mezun olanların puan ortalamaları yüksek bulunmuştur. Ama aralarındaki farklar istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p>0,05$) (Tablo 3).

Öğrencilerin proaktif ve profesyonel davranışlar alt boyut puanı ile bağımsız değişkenlerin karşılaştırılmasında; diğer liselerden mezun olanların puan ortalaması (11,21±2,37), sağlık meslek lisesinden mezun olanlara (10,20±1,66) göre anlamlı olarak yüksek bulunmuştur ($p=0,033$). Bu farklılığın etki büyüklüğü 0,45 olarak hesaplanmıştır. Diğer liselerden mezun olanlar ile sağlık meslek lisesinden mezun olanlar arasındaki farkın etki büyüklüğü orta düzeydedir (Tablo 4). Öğrencilerin proaktif ve profesyonel davranışlar alt boyut puanı ile diğer değişkenlerin karşılaştırılmasına baktığımızda; erkeklerin, bekar olanların, 1. sınıfta olanların ve çalışanların puan ortalamaları yüksek bulunmuştur. Ama aralarındaki farklar istatistiksel olarak anlamlı değildir

($p>0,05$) (Tablo 4). Öğrencilerin; profesyonel kimlik ve özsaygı alt boyut puanı, öğrenme yönelimi alt boyut puanı, organizasyonel ve profesyonel bakım alt boyut puanı ve uygun davranışlar alt boyut

puanı ile bağımsız değişkenler karşılaştırıldığında aralarındaki farklar istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$).

Tablo 3. Halk tarafından değerli hissedilmek alt boyut puanı ile bağımsız değişkenlerin karşılaştırılması

Değişkenler	n (113)	X±Ss	t	p	Cohen d
Yaş					
20 yaş ve altı	54	12,96±4,07	-0,324	0,747	
21 yaş ve üstü	59	13,20±3,82			
Cinsiyet					
Kadın	87	13,01±3,89	-0,380	0,705	
Erkek	26	13,34±4,10			
Medeni durum					
Bekar	110	13,13±3,96	0,783	0,435	
Evli	3	11,33±2,08			
Sınıf					
1. Sınıf	26	13,03±3,63	-0,074	0,941	
2. Sınıf	87	13,10±4,03			
Mezun olduğu lise					
Sağlık meslek lisesi	30	12,43±4,52	-0,970	0,338	
Diğer liseler	83	13,32±3,69			
Çalışma durumu					
Evet	3	18,66±2,30	2,553	0,012	1,49
Hayır	110	12,93±3,85			

X = Ortalama, Ss = Standart sapma, t = Student's t testi, Cohen d = Etki büyüklüğü

Tablo 4. Proaktif ve profesyonel davranışlar alt boyut puanı ile bağımsız değişkenlerin karşılaştırılması

Değişkenler	n (113)	X±Ss	t	p	Cohen d
Yaş					
20 yaş ve altı	54	10,94±2,30	-0,011	0,991	
21 yaş ve üstü	59	10,94±2,21			
Cinsiyet					
Kadın	87	10,83±1,99	-0,932	0,353	
Erkek	26	11,30±2,94			
Medeni durum					
Bekar	110	10,95±2,27	0,218	0,828	
Evli	3	10,66±1,15			
Sınıf					
1. Sınıf	26	11,50±1,77	1,437	0,154	
2. Sınıf	87	10,78±2,35			
Mezun olduğu lise					
Sağlık meslek lisesi	30	10,20±1,66	-2,158	0,033	0,45
Diğer liseler	83	11,21±2,37			
Çalışma durumu					
Evet	3	12,66±2,08	1,348	0,180	
Hayır	110	10,90±2,24			

X = Ortalama, Ss = Standart sapma, t = Student's t testi, Cohen d = Etki büyüklüğü

TARTIŞMA

Bu çalışmada, paramedik öğrencilerinin mesleki profesyonellik algı ve tutumlarının genel olarak olumlu düzeyde olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların Paramedik Öğrencileri ve Acil Tıp Teknisyenleri Mesleki Profesyonellik Ölçeği toplam puan ortalamasının 161,45±19,84 olması, öğrencilerin mesleki sorumluluk, etik değerler, özsaygı ve mesleki rollerini içselleştirme konusunda farkındalıklarının yüksek olduğunu göstermektedir. Alt boyut puanları incelendiğinde ise profesyonel kimlik ve özsaygı, öğrenme yönelimi, organizasyonel ve profesyonel bakım, halk tarafından değerli hissedilmek, uygun davranışlar ile proaktif-profesyonel davranışlar gibi farklı boyutlarda da benzer şekilde olumlu bir algı olduğu görülmüştür. Bu durum, paramedik öğrencilerinin profesyonelliği çok boyutlu bir kavram olarak kavradığını düşündürmektedir.

Araştırmada, öğrencilerin çalışma durumlarına göre anlamlı puan farkları saptanmıştır. Çalışan öğrencilerin profesyonellik ölçeği toplam puanlarının ve özellikle halk tarafından değerli hissedilmek alt boyut puanlarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Çalışma deneyiminin bireyde mesleki özgüveni, sorumluluk duygusunu ve profesyonel iletişimi güçlendirdiği, dolayısıyla profesyonellik algısını olumlu etkilediği düşünülebilir. Bu durum, klinik deneyim ve uygulamanın sağlık profesyonellerinde mesleki rol gelişimine katkıda bulunduğunu vurgulayan literatürle uyumludur (Cruess & Cruess, 2006; Mazuecos, De-Juanas Oliva, Rodríguez-Bravo, & Páez Gallego, 2023; Wilkinson, Wade, & Knock, 2009). Nitekim, Kassab, Hassan, & Abu-Hijleh, (2021) tarafından yapılan çalışmada da sağlık öğrencilerinin klinik ortama erken maruz kalmalarının mesleki aidiyet ve toplumsal rol farkındalığını artırdığı bildirilmiştir (Kassab, Hassan, & Abu-Hijleh, 2021). Benzer şekilde, Johnston & Bilton (2020)

çalışmasında paramedik öğrencilerinde mesleki deneyime sahip olanların profesyonel kimlik düzeylerinin daha yüksek olduğu ve eğitimin ilerleyen yıllarında kimliğin güçlendiği belirtilmiştir (Johnston & Bilton, 2020). Bulgularımız da bu sonuçlarla paralellik göstermekte olup, çalışma ortamında edinilen sorumlulukların ve klinik deneyimin, bireylerin profesyonel rollerini daha erken içselleştirmelerine önemli katkı sağladığını ortaya koymaktadır.

Mezun olunan lise türü değişkeninde anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Proaktif ve profesyonel davranışlar alt boyutunda, diğer liselerden mezun olan öğrencilerin sağlık meslek lisesi mezunlarına kıyasla daha yüksek puan alması dikkat çekicidir. Bu bulgu, sağlık meslek lisesi dışındaki farklı lise gruplarının, paramedik eğitimi sırasında profesyonel davranış kalıplarına daha fazla uyum sağlama eğiliminde olabileceğini düşündürmektedir. Bu durumun olası nedenleri arasında, farklı okul ortamlarında gelişen eleştirel düşünme, öz yönetim ve sosyal becerilerin etkisi yer alabilir. Benzer şekilde, Tan, Van Der Molen, & Schmidt (2017), profesyonel kimliğin gelişiminde kişisel geçmişin, öz yeterliliğin ve öğrenme isteğinin önemli belirleyiciler olduğunu vurgulamış; farklı eğitimsel ve kişisel deneyimlerin mesleki davranışların şekillenmesinde kritik rol oynayabileceğini belirtmiştir. Bu bağlamda, elde edilen bulgular literatürle uyumlu olup, lise türünün paramedik öğrencilerinin profesyonel gelişim sürecini dolaylı olarak etkileyebileceğini göstermektedir (Şimşek & Öztürk, 2020; Tan, Van Der Molen, & Schmidt, 2017).

Yaş, cinsiyet, medeni durum ve sınıf düzeyi gibi diğer demografik özellikler açısından ölçek puanlarında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bu sonuç, profesyonellik algısının yalnızca demografik özelliklerle açıklanamayacağını, daha çok bireysel özellikler, değerler ve deneyimlerle

şekillendiğini göstermektedir. Benzer şekilde, profesyonellik üzerine yapılan çalışmalarda da yaş veya cinsiyetin tek

başına belirleyici olmadığı, mesleki sosyalizasyon süreçlerinin daha etkili olduğu belirtilmektedir (Frenk vd., 2010).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırma, iki yıllık ön lisans düzeyinde eğitim alan paramedik öğrencilerinin mesleki profesyonellik algı ve tutumlarının genel olarak iyi düzeyde olduğunu ortaya koymuştur. Profesyonel kimlik, özsaygı, öğrenme yönelimi, organizasyonel ve profesyonel bakım, halk tarafından değerli hissedilme, uygun davranışlar ve proaktif-profesyonel davranışlar boyutlarında öğrencilerin puan ortalamaları olumlu bulunmuştur. Çalışma durumu ve mezun olunan lise türü bazı alt boyutlarda anlamlı farklılık yaratmış, bu da saha deneyimi ve eğitim geçmişinin profesyonellik algısı üzerinde etkili olabileceğini göstermiştir.

Araştırma sonuçlarına göre; profesyonellik kavramının düzenli olarak ölçülmesi, müfredata entegre edilmesi, saha uygulamalarının artırılması ve ders içi akran eğitime dayalı mentorluk programlarının geliştirilmesi

önerilmektedir. Ayrıca, ön lisans düzeyindeki paramedik eğitiminin lisans programına dönüştürülmesi öğrencilerin mesleki bilgi, beceri ve profesyonellik gelişimine katkı sağlayabilir. Gelecek çalışmalarda farklı üniversiteler arasında karşılaştırmalar yapılması ve uzunlamasına araştırmalarla bu gelişimin izlenmesi önerilmektedir.

Sonuç olarak, etik karar verme, etkili iletişim, takım çalışması ve öz yeterlilik gibi becerilerin güçlendirilmesi için uygulamalı eğitimlerin artırılması; öğrencilerin sahada aktif deneyim kazanmalarının teşvik edilmesi ve klinik mentorluğun desteklenmesi profesyonellik algısının geliştirilmesine katkı sağlayabilir. Bu çalışma, paramedik eğitiminin profesyonel gelişimi destekleyecek biçimde yeniden yapılandırılmasına ışık tutacak niteliktedir.

Kongre sunum açıklaması: Araştırma, 2209-A Üniversite Öğrencileri Araştırma Projeleri Destekleme Programı kapsamında desteklenmiş olup, 3-9 Eylül 2025'te düzenlenecek 10. ISPEC Uluslararası Tıp ve Sağlık Bilimleri Kongresi'nde sözel bildiri olarak sunulacaktır.

Teşekkür: Yayın sürecinde katkısı olan hakemlere ve editör kuruluna teşekkür ederiz.

Yazar katkıları: Fikir/Kavram: NK; Tasarım: NK; Danışmanlık: NK; Veri Toplama ve/veya İşleme: NK, YHC; Analiz ve/veya Yorum: NK; Kaynak Taraması: NK, YHC; Makalenin Yazımı: NK; Eleştirel İnceleme: NK; Kaynaklar ve Fon Sağlama: NK, YHC.

Çıkar çatışması beyanı: Bu çalışma ile ilgili olarak yazarların ve/veya aile bireylerinin çıkar çatışması potansiyeli olabilecek bilimsel ve tıbbi komite üyeliği veya üyeleri ile ilişkisi, danışmanlık, bilirkişilik, herhangi bir firmada çalışma durumu, hissedarlık ve benzer durumları yoktur.

Etik onay: Araştırmanın yürütülebilmesi için Balıkesir Üniversitesi Sağlık Bilimleri Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu'ndan 16.05.2025 tarihinde (Karar No: 2025/211) etik kurul onayı alınmıştır. Araştırmaya katılan tüm öğrencilere çalışmanın amacı açıklanmış, gönüllü onamları alınarak Helsinki Bildirgesi'ne uygun şekilde veri toplanmıştır.

KAYNAKÇA

- Adıgüzel, O., Tanrıverdi, H., & Sönmez Özkan, D. (2011). Mesleki profesyonellik ve bir meslek mensupları olarak hemşireler örneği. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 9(2), 237–259.
- Bowen, L. M., Williams, B., & Stanke, L. (2017). Professionalism among paramedic students: Achieving the measure or missing the mark? *Advances in Medical Education and Practice*, 8, 711–719. <https://doi.org/10.2147/AMEP.S137455>
- Cruess, R. L., & Cruess, S. R. (2006). Teaching professionalism: General principles. *Medical Teacher*, 28(3), 205–208. <https://doi.org/10.1080/01421590600643653>.
- Frenk, J., Chen, L., Bhutta, Z. A., Cohen, J., Crisp, N., Evans, T., Fineberg, H., Garcia, P., Ke, Y., Kelley, P., Kistnasamy, B., Meleis, A., Naylor, D., Pablos-Mendez, A., Reddy, S., Scrimshaw, S., Sepulveda, J., Serwadda, D., & Zurayk, H. (2010). Health professionals for a new century: Transforming education to strengthen health systems in an interdependent world. *The Lancet*, 376(9756), 1923–1958. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(10\)61854-5](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(10)61854-5)
- Gökçay, G. (2024). Paramedik öğrencilerinin mesleki uygulama yapma ve kendini yeterli görme düzeylerinin acil sağlık hizmetleri dersini çevrimiçi ve yüz yüze almaları açısından karşılaştırılması. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 14(2), 221–231. <https://doi.org/10.5961/higheredusci.1353587>
- Gürbüz, P., Yetiş, G., & Çırak, Z. D. (2019). İlk ve acil yardım programı öğrencilerinin mesleki uygulamaları yapma durumları ile bu konularda kendilerini yeterli hissetme durumlarının belirlenmesi. *İnönü Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 7(2), 170–177. <https://doi.org/10.33715/inonusaglik.628804>.
- Johnston, T., & Bilton, N. (2020). Investigating paramedic student professional identity. *Australasian Journal of Paramedicine*, 17, 1–8. <https://doi.org/10.33151/ajp.17.759>
- Kaba, H., & Şaylıgil, Ö. (2024). *Paramedik, paramedik kurumları ve acil tıp teknisyenleri: Mesleki profesyonellik için geçerlik ve güvenilirlik çalışması* [Yayınlanmamış doktora tezi]. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi.
- Kassab, S., Hassan, N., & Abu-Hijleh, M. (2021). Impact of early clinical exposure on the professional development and perception of the medical students. *Medical Science Educator*, 31(2), 559–566.
- Kılıç Güner, E., Akbaba, Ö., Yılmaz Karabulutlu, E., & Öztürk, H. (2023). Pandemi sürecinde klinik uygulama yapamayan ilk ve acil yardım öğrencilerinin mesleki yaşam ile ilgili kaygı düzeylerinin ve ilişkili faktörlerin belirlenmesi. *Hastane Öncesi Dergisi*, 7(3), 331–347. <https://doi.org/10.54409/hod.1123206>
- Knox, S., Brand, C., & Sweeney, C. (2023). Perceptions of paramedic educators on assessments used in the first year of a paramedic programme: A qualitative exploration. *BMC Medical Education*, 23, 952. <https://doi.org/10.1186/s12909-023-04930-w>
- Mazuecos, F. J., De-Juanas Oliva, Á., Rodríguez-Bravo, A. E., & Páez Gallego, J. (2023). The social values of nursing staff and the perceived quality of their professional lives. *Healthcare*, 11(20), 2720. <https://doi.org/10.3390/healthcare11202720>
- Strandås, M., Vizcaya-Moreno, M. F., Ingstad, K., Sepp, J., Linnik, L., & Vaismoradi, M. (2024). An integrative systematic review of promoting patient safety within prehospital emergency medical services by paramedics: A role theory perspective. *Journal of Multidisciplinary Healthcare*, 17, 1385–1400. <https://doi.org/10.2147/JMDH.S460194>
- Şimşek, H., & Öztürk, N. (2020). Sağlık alanı öğrencilerinde öğrenim gördükleri lise türüne göre profesyonel tutum farklılıkları. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 17(3), 210–218.
- Tan, C. P., Van Der Molen, H. T., & Schmidt, H. G. (2017). A measure of professional identity development for professional education. *Studies in Higher Education*, 42(8), 1504–1519.

<https://doi.org/10.3389/fmed.2024.1472834>

- Wynne, K., Mwangi, F., Onifade, O., Abimbola, O., Jones, F., Burrows, J., Lynagh, M., Majeed, T., Sharma, D., Bembridge, E., Stubbs, M., Sunner, C., Bergmann, J., Bagade, T., & Malau-Aduli, B. S. (2024). Readiness for professional practice among health professions education graduates: A systematic review. *Frontiers in Medicine*, 11, 1472834. Wilkinson, T. J., Wade, W. B., & Knock, L. D. (2009). A blueprint to assess professionalism: Results of a systematic review. *Academic*